

PERSONEL YÖNETİMİ

**Cahit Tutum, Ankara : Türkiye Amme İdaresi Enstitüsü Yayını, 1976
828 Sayfa.**

Personel yönetiminin bağımsız bir bilim dalı halinde ortaya çıkması ve gelişmeye başlaması, ABD'de kamu yönetimi öğretiminden sonra olmuştur. Türkiye'de ise, 1950'lerden sonra, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü'nün programına alınması ile bu konuda öğretime başlanmış, bu örneği daha sonraki yıllarda diğer yüksek öğretim kurumları izlemişlerdir. Öğretimi böylesine yeni olan personel yönetimi, ülkemizde uzun yıllar, kara-avrupası hukuki yaklaşıma paralel olarak idare hukukunun bir bölümü olarak, «memurlar hukuku» veya «memur statüsü» gibi başlıklar altında incelenmiştir.

Yüksek öğrenim kuruluşlarında son 20 yıldan beri öğretilmekle beraber bu konu üzerinde yazılmış olan ders kitaplarının sayısı oldukça sınırlı kalmıştır. **Personel Yönetimi** kitabı, en çok ihtiyaç duyulan bir zamanda, Dr. Cahit Tutum'un TODAİE öğretim üyesi olarak bu konuda vermekte olduğu derslerin bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır.

Personel Yönetimi'nin sunuş'unda belirtildiği gibi, konu hem kuramsal (kamu yönetimi genel teorisi içinde), hem de hukuki açıdan ele alınıyor ve konuya yaklaşımda uzlaştırmacı bir yol izleniyor. Kitabın diğer bir özelliği, kamu kesimi (kamu personel idaresi) ilkelerinin özel kesim için de geçerli olduğu varsayımına dayanmasıdır. Bununla beraber, özel kesime ayrılan sayfalar oldukça sınırlı kalmıştır (iş değerlendirme: ss. 50-57, insangücü planlaması: ss. 90-92).

Kitabın diğer bir özelliği de, hem öğrencilerin hem de uygulayıcıların gereksinimleri düşünülerek hazırlanmış olmasıdır. Ayrıca, eser, karşılaştırmalıdır: personel süreç ve sorunlarının incelenmesinde, Türkiye yanında - hattâ çoğu zaman Türkiye'den önce - yabancı ülkeler uygulamasına sık sık yer verilmiştir. (Özellikle Bölüm: 11, memurların örgütlenmesi, uzlaştırma ve tahkim, toplu sözleşme, grev konularında, ss. 218-234).

282 sayfa ve 13 bölümden oluşan kitabın sonunda «seçilmiş kaynaklar» yer almaktadır. Birinci bölüm, personel yönetimi konusuna bir giriş niteliğindedir : Personel yönetiminin tanımı, amaç ve temel fonksiyonları açıklandıktan sonra, konunun önem kazanmasının nedenleri, kamusal ve özel kesim personel yönetimleri arasındaki benzerlik ve ayrılıklar ile kamu personel yönetiminin evrimi veriliyor; daha sonra «Ülkemizde kamu personel yönetiminin gelişimi» inceleniyor. Burada, Osmanlı İmparatorluğu döneminde liyakat ilkesinin uygulamasına ait yararlı örnekler gösterildikten sonra, «... günümüzde personel yönetimi liyakatı arama aşamasındadır... ülkemizde bilimsel anlamda bir personel yönetimi sistemi kurulduğu söylenemez» hükmüne varılıyor (s. 18). Aslında bu düşüncelere katılmamak mümkün değil; ancak, mademki yazar yalnız öğrencilere değil uygulayıcılara da hitap etmeyi amaçlamıştır, o zaman, hiç olmazsa Devlet Personel Dairesi'nin kuruluşu ve Devlet Memurları Kanunu'nun hazırlanışı sırasındaki ve daha sonraki personel reformu girişimlerinden bahsetmesi, bu girişimlerin uygulanmasında ortaya çıkan sorunların derinlerine inmekten çekinmemesi de gerekirdi.

Personel sistemlerinin incelenmesine ayrılan İkinci Bölüm'de tek ve çok partili sistemlerde personel rejimlerinin özellikleri, kariyer ve kadro sistemlerinin yarar ve sakıncaları konuları üzerinde duruluyor.

Sınıflandırma ve İş Değerlendirmesi başlığını taşıyan 3. Bölüm'de, rütbe ve pozisyon (kadro) sınıflandırma sistemleri, karşılaştırılabili olarak açıklanıyor; iş değerlendirilmesi ve ölçütleri anlatılıyor.

Dördüncü Bölüm, Aylık ve Ücretler'e ayrılmış. Genel ücret politikasını oluşturan faktörleri ile «iyi bir aylık sisteminin özellikleri» hakkında teorik bilgiler verildikten sonra, Türkiye'deki oldukça karmaşık sistem, kolay anlaşılır bir açıklıkta anlatılıyor.

Buraya kadar personel yönetiminin **statik** diyebileceğimiz yönlerinin incelenmesinden sonra; 5-10. Bölümlerde, sırasıyla, insangücü planlaması ve hizmete alma (Bölüm: 5), hizmet içi eğitim (6), değerlendirme (7), yükselme (8), isteklendirme (9) ve disiplin (10) gibi **dinamik** yönler ele alınıyor; kavram ve yöntemlerin teori ve uygulaması üzerinde duruluyor. Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü'nden bu bölümde ancak 1-2 cümleyle söz ediliyor; programı ise dipnotu halinde veriliyor (s. 16). Yirmi yılı aşkın bir süreden beri faaliyette bulunan ve 6 tür eğitim programı yürütmekte olan bu önemli eğitim kuruluşunun gereğince tanıtılmaması ve hizmetlerinin bir değerlendirmesinin yapılmaması, bir eksikliktir.

Onbirinci bölüm, «memurların örgütlenmesine» ayrılmıştır. İşçilerin olduğu kadar memurların da şikâyet ve temennilerinin açık formler halinde devlete iletilmesinde, devletle «karma» bir sistem içerisinde görüşmeler yapılmak suretiyle çözümler aranmasında, böylece devlet memurluğu alanında çalışma barışına ulaşmada memur derneklerinin yararı, dünyanın heryanında anlaşılmış bulunuyor. Konunun Türkiye açısından da önemi ortadadır. Bu bölümde memur örgütlenmesi genel olarak incelendikten sonra, örgütlere tanınan haklar, uzlaştırma, tahkim, toplu sözleşme ve grev uygulamaları tartışılıyor ve ülkemizde kamu görevlilerinin temsili sorununa değiniliyor.

Personel hizmetlerinin örgütlenmesi, karşılaştırmalı olarak, çeşitli personel örgüt sistemleri, bunlara ilişkin sorunlar ve son olarak Türkiye'deki uygulama 12. Bölüm içinde ele alınmaktadır. Ancak, Türkiye'de Devlet Personel Dairesi'nin (D.P.D.) görevlerini yeterince yerine getirip, getiremediği; özellikle genel politikaların ve amaçların saptanması ile personel reformu gibi esaslı girişimlerde Maliye Bakanlığı karşısında düştüğü tartışmalı durum üzerinde 3 sayfadan (ss. 251-253) daha fazla durulması gerekirdi. Böylece, her zaman çözümlenmesi gereken D.P.D.'nin görev sorunu üzerine ışık tutulmuş olurdu.

Kitabın buraya kadar olan ilk 12 bölümünde personel yönetimine yaklaşımda ağırlık yönetim süreci üzerinde olduğu halde; «Kamu Görevlilerinin Hakları, Ödevleri ve Bağlı Oldukları Yasalar»ın incelendiği 13. Bölüm, kamu görevlilerinin temel hakları ve ödevleri ile bu alanda konulmuş bulunan yasaklar ve sınırlamaları düzenleyen yasa hükümlerinin genel bir özeti niteliğini taşımaktadır.

Yazarın kolay anlaşılır bir öğretici ve rahat dinlenir bir konuşmacı olması gibi nitelikleri, kitabına da yansımıştır: anlatımı açık ve dili sade. Türkçede personel yönetimi konusunda yazılmış bulunan derli toplu bir ders kitabının pek az sayıda olduğu da gözönünde tutularak, Dr. Tutum'un bu değerli eserinin önemli bir eksikliği karşıladığı söylenmelidir.

Tahir Aktan
Amme İdaresi Bölümü
Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Ankara